

1. Jak byste označili člověka, který je odborníkem v oboru *matrimoniologie* (NSČ I „věda o manželství, o jeho biologických, právních i společenských důsledcích“)?
Jak téhož odborníka, ale ženského pohlaví?
2. Jak zní deminutivum ke slovu *oleandr*?
3. Jak bude znít adjektivum s významem „vztahující se k *bártru*“? (ASCS „bezpečnější směnný obchod“)

Je evidentní, že mluvčí češtiny, jsou schopni na jedné straně tvořit nová slova s interpretovatelnou strukturou, na druhé straně interpretovat strukturu nových slov vytvořených někým jiným. (Pozn. *nová slova* = slova, která předtím nikdy neslyšeli (tzn. ne každé nové slovo musí být nutně nové pro všechny mluvčí).

Tato schopnost není zcela nahodilá, ale opírá se o nějaké univerzálnější principy, které jsou mluvčím daného jazyka (ale nejen něho) společné.

Náš cíl = popis těchto principů a jejich integrace do jazykového modelu.

Komplexní a nekomplexní jazykové jednotky

Existují dva typy jazykových jednotek co do jejich vnitřní struktury:

a) komplexní jednotky - jejich struktura se skládá z jiných jednotek, **konstituentů**

[_S[_{NP}Chlupatý [_{Npsik}]] [_{VP}přeskočil [_{NP}dětské [_Nhřiště]]]]

[[chlup]atý], [[ps]ík], [pře[skočit]], [[dět]ský], [[hř]iště]

Schopnost tvořit komplexní jednotky bez ohledu na jejich velikost = **gramatika**

b) nekomplexní jednotky - jejich struktura není složena z jiných jednotek

+c) „šedá zóna“ - jednotky, u nichž existují pochybnosti, zda patří ke skupině a) nebo b)

např. negativa tantum jako *nekřuba*, *nezbeda*, *nezvedený*

Liší se nějak způsob, jak jsou v jazyce uloženy (kódovány) informace o komplexních a nekomplexních jednotkách?

1. Pokud jde o komplexní jednotky, jejichž **konstituenty jsou slova**, tj. věty, žádná ze známých lingvistických teorií nepředpokládá, že by tyto jednotky byly v jazyce uloženy v celku. Věty jsou mluvčimi tvořeny on-line, schopnost je tvořit = **syntax**. (Pozn. *tvořit*, *generovat*, *odvozovat*, *derivovat*, ... jsou synonyma)

Odvozování vět není náhodné, kdyby bylo, tak bychom nemohli rozumět větám, které jsme nikdy předtím neslyšeli, ani bychom je neuměli utvořit. Odvozování vět se řídí **syntaktickými pravidly**.

Existují syntaktické struktury, které spadají do „šedé zóny“? Čím se liší od „bezproblémových“ komplexních syntaktických celků?

2. Pokud jde o způsob uložení komplexních jednotek, které mají formu slov, nejsou lingvistické teorie zajedno.

Jsou komplexní slova stejně jako věty tvořeny on-line, a tudíž uloženy ve formě konstituentů?

Odvozuje mluvčí např. slovo *učitel* pokaždé, když ho chce vyslovit?